

DIA leest: 'Der nasse Fisch'

Leestip van medewerkers van het Duitsland Instituut Amsterdam

Boeken - 1 oktober 2019 - Auteur: Krijn Thijs

'Der nasse Fisch', het eerste deel van een serie misdaadromans over Berlijn eind jaren twintig en begin jaren dertig, verscheen al elf jaar geleden. Sindsdien heeft rechercheur Gereon Rath zeven zaken opgelost, in evenzoveel boeken, en auteur Volker Kutscher schrijft rustig door. Het grote publiek kent de reeks vooral van de tv-serie 'Berlin Babylon', een bewerking van 'Der nasse Fisch' met groot budget en een sterrencast.

Wat maakt 'Der nasse Fisch' zo bijzonder? In de eerste plaats is het gewoon een hele goede thriller. De dialogen zijn sterk en het plot zit ingenieus in elkaar, ook al is de ontknopingscene qua spektakel misschien een beetje over the top. Tegelijk ontwikkelen de belangrijkste personages diepte en karakter, die verder worden uitgebouwd in de volgende delen.

Maar fascinerend is vooral de historische setting: Berlijn 1929. De stad van toen is niet zozeer het decor als wel de eigenlijke held van het verhaal. Kutscher kan bogen op uitzonderlijk goede recherche, waardoor zijn keuzes voor locaties en personages op straatniveau steeds weer ijzersterk zijn. Zo gaat de werkelijkheid in de bruisende hoofdstad van de Weimarrepubliek het voorstellingsvermogen geregeld te boven: de bouwprojecten, de lokale politieke kwesties, het straatbeeld, de dilemma's van het politieapparaat.

Schokkend is bijvoorbeeld de *Blutmai*, het politiegeweld tijdens de communistische demonstratie op de Dag van de Arbeid, die Kutscher beschrijft. Tussen 1 en 3 mei kwamen meer dan 30 mensen door politiekogels om het leven. Terloops krijgt in het boek ook de beruchte, maar zo moeilijk documenteerbare Berlijnse onderwereld vele gezichten.

Illegale bars, drugshandel en extreme armoede

Een vertelvondst helpt het verhaal op gang: de jonge, ambitieuze agent Gereon Rath wordt vanuit Keulen naar de *Reichshauptstadt* overgeplaatst. Als lid van de zedenpolitie leert hij Berlijn kennen en zo glijdt de lezer langzaam het dampende nachtleven van feesten en schandalen binnen - seks, drugs en swing'n'jazz. Onderweg spreidt Kutscher welbewust het hele sociale panorama van 1929 uit,

van kleinburgerlijke ambtenarenfamilies en Pruisische gezagsdragers tot de brede rafelrand onderaan de grootstedelijke samenleving: 'Der nasse Fisch' dringt diep door in de schimmenwereld van knokploegen, illegale bars, drugshandel en de extreme armoede in buurten waar de politie nauwelijks heen durft.

Volker Kutscher - 'Der nasse Fisch'

(Keulen, 2008), 560 blz.

ISBN: 978-3-462-04022-7

[Uitgeverij Kiepenheuer & Witsch](#)

Nederlandse vertaling:

'Schaduw over Berlijn'

[Uitgeverij The House of Books](#)

Minutieus wekt Kutscher allerlei verdwenen adressen tot leven, zoals de penoze rondom de grote kopstations in de wijk Friedrichshain, de decadente danspaleizen aan de Potsdamer Platz en uiteraard het enorme hoofdbureau van de politie, 'De Burscht', dat tot 1945 de Alexanderplatz beheerste. Het is een feest voor Berlijnkenners, inclusief de knipogen naar latere ontwikkelingen, zoals de krasse sociale tegenstellingen tussen west en oost of de hilarische bijrol van Konrad Adenauer. De katholieke politicus, destijds nog burgemeester van Keulen, is verwickeld in een schandaal waarvan de lijnen doorlopen tot in Berlijn. Het niet-koosjere machtsimperium van de geslepen oude man lijkt in elkaar te storten - de lezer weet dat hij decennia later alsnog een van de belangrijkste Duitse kanseliers wordt.

Berlijn ontspooort

Confronterend is de lastige positie van het sociaaldemocratische Berlijnse stadsbestuur, dat de balans moest bewaren tegen weerstand van links (communisten) en rechts (monarchisten, militaristen). Zo geeft de roman een meeslepende interpretatie van deze woelige periode in de Duitse geschiedenis, toen de Weimarrepubliek langzaam uit elkaar viel. En dat is bij alle verhaalkunst en documentatie het eigenlijke thema van 'Der nasse Fisch': hoe Berlijn in de crisisjaren rond 1930 langzaam maar zeker ontspooort, hoe allerlei kleine ontwikkelingen een richting op gaan die de lezer kent, maar de mensen in de stad nog niet. De spanning is overal voelbaar: politiek, sociaal, cultureel, tussen de seksen... Het kader van normaliteit verschuift, vervaagt langzaam.

Babylon Berlin Festival

Op 5 oktober zijn de eerste 4 afleveringen van de Duitse hitserie te zien in Pathé

Tuschinski in Amsterdam, met een workshop Lindy Hop en jazzmuziek.

De bijeenkomst is uitverkocht

Dit aspect van het werk van Kutscher ontvouwt zich pas echt als je de boeken achter elkaar leest. De delen zijn steeds een jaar na elkaar gesitueerd, in 1930, 1931 en 1932, zodat de crisis en de machtsovername door de NSDAP gedetailleerd in beeld komen, ook in Rath's werkomgeving. De moordcommissie raakt betrokken bij politieke intriges en ook de Berlijnse onderwereld moet op de nieuwe machthebbers inspelen. Rath laveert politiek pragmatisch langs alle klippen, terwijl vrienden, familie en collega's andere keuzes maken of worden uitgerangeerd. Zijn hoogste chef wordt bijna gelyncht omdat hij Joods is. Trouwe gezagsdragers worden gedegradeerd. Anderen gaan voor de politieke politie en de Gestapo werken.

Het voorlopig laatste deel speelt in de zomer van 1935 en het gerucht gaat dat Kutscher nog het jaar 1938 wil bereiken. Zijn fans wachten handenwrijvend op het vervolg. Dat geldt ook voor de fans van de tv-Serie 'Babylon Berlin'. Die kunnen eind dit jaar de verfilming van Kutschers tweede boek, 'Der stumme Tod', op betaalzender Sky zien en in het najaar van 2020 op de publieke zender ARD.

Dit is een artikel gedownload via duitslandinstituut.nl.

Artikel: <https://duitslandinstituut.nl/artikel/33563/dia-leest-der-nasse-fisch>